

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1913.

VSEBINA.

1. <i>Miho Obuljen</i> : Stavbna pravica	65
2. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
a) Poravnava, sklenjena v postopanju zaradi nedogovorne ločitve zakona od mize in postelje pri prvem pravilnem poskusu, ne pride ob moč, dasi eden zakoncev ne pride k nadaljnim praviim poskusom. (§§ 107, 104, 105 obč. drž. z. — § 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z.) . . .	73
b) Sodna položba vrednot v poštno-hranilni urad je pač dopustna po zakonu z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. zak., a za stranke ni obvezna . . .	75
c) Ugovor, da je bila stranka mladoletna ob času sklenjene pogodbe, je v prizivnem postopanju kot novota nedopusten. (§ 482 c. pr. r.)	77
d) Pooblaščenec (varuh) ne more s plačilno tožbo tožiti pooblastitelja (varovanca) za svoje izdatke, preden ni položil končnega računa (§§ 238, 262, 263, 1034, 1009, 1012, 1014 o. d. z.)	79
e) Proti izreku kazenskega sodnika v zmislu §-ov 389 in 390 k. pr. r. na povrnitev stroškov kazenskega postopanja je dopustna le pritožba po §-u 392 k. pr. r.; civilna pradna pot je izključena	81
f) Tožba zaradi motene posesti in actio negatoria . . .	82
B. Kazensko pravo.	
a) Ali je kaznivo očitiranje satisfakcijske nezmožnosti? . . .	84
b) Tudi v postopanju zaradi prestopkov ni pravnega leka zoper razsodke, ukrenjene po §-u 236 k. pr. r. — Zastopnik, ki je stavil priči vprašanje med glavno razpravo brez dovoljenja razpravnega sodnika, ne žali sodišču dolžnega spoštovanja	85
c) Predlog za znižanje kazni v smislu §-a 410 kaz. pr. r. se mora upoštevati tudi še po pravomočni sodbi	87
d) Kazenske sodbe, izrečene po osebi brez sodne oblasti, so nične. Razveljaviti jih ne more vzklicno sodišče uradoma po § u 468 št. 1 kaz. pr. r., ampak le kasacijski dvor v postopanju, uvedenem po §-u 292 kaz. pr. r.	88
3. Razne vesti	89
4. Opombe k objavljanju odločb v našem listu	93

Slovenski Pravniki.

Leto XXIX.

V Ljubljani, 15. marca 1913.

Št. 3.

Stavbna pravica.

Spisal **Miho Obuljen**, svetnik višjega deželnega sodišča v Zadru ¹⁾

Dne 15. junija 1912 je stopil v veljavo zakon od 26. aprila 1912 št. 86 drž. zak., s katerim se je uvedla v pravno življenje nova ustanova, kakršne doslej ni bilo v avstrijskem pravu.

To je zakon o stavbni pravici (Gesetz betreffend das Baurecht).

Vredno je poznati bližje novo ustanovo, ki ima veliko socialno važnost, a zanima v enaki meri socialne ekonomice, kakor tudi sodnike in upravne uradnike, ki naj se bavijo z novim zakonom.

Zakon ima le 20 paragrafov,²⁾ njegova izvršitev pa je naročena ministrstvu za javna dela ter pravosodnemu in finančnemu ministrstvu.

I. Postanek in smoter zakona.

Že več let trpi ljudstvo mnogo radi občne draginje; v nekaterih krajih trpi ekonomsko in moralno, ker so draga tudi stanovanja. Vlada in ljudski zastopi so si prizadevali, da bi odpomogli draginji; vprašanje glede stanovanj pa je bilo zaostalo v Avstriji, dokler se niso razvile razne zadruge, ki so začele skrbeti za stanovanja sploh, potem pa za stanovanja, potrebna srednjim slojem in nižjemu ljudstvu. Iz zadevnega delovanja so vznikli zakoni, s katerimi je država

¹⁾ Priobčeno s pisateljevim dovoljenjem po hrvaškem izvirniku, ki je izšel v strokovnem listu „Mjesečnik“, z delnimi popolnitvami iz pisateljevega peresa.

²⁾ Zakon je povsem malo obsežen, a prilično kompliciran; zato so izdane razne izvršitvene naredbe; pravosodno min. je izdalo naredbo od 11. junija 1912 št. 28 nar. p. m., v katerej razlaga sistematično novi zakon temeljem materijala zakonodajnih zbornic; namen naredbi je, da oriše temeljna načela novega zakona in da tako olajša njegovo izvršitev, ne da bi hotelo s tem vezati sodišča na svoje mnenje. Ta naredba mi je mnogo služila za to razpravo.

V zadnjem času je izšla obširna in izvrstna razprava o stavbni pravici od dr. W. Wieselthiera v prvih številkah letnika 1913 v „Zeitschrift für das Notariat etc. in Österreich.“

zasnovala poseben zaklad več milijonov kron v namenu, da priskoči na pomoč s predujemi zadrugam, ki zidajo male stavbe; poleg tega so izšli zakoni, s kojimi so dovoljene znatne pristojbinske in davčne olajšave za take stavbe.¹⁾

Navzlic temu je skrb za taka stanovanja slabo napredovala, ker se je ravno ondi, kjer je bila največja potreba, razvila velika špekulacija pri prodaji primernih stavbnih zemljišč; denar za stavbo je bil pripravljen, ni pa bilo sredstev za nabavo stavbnega zemljišča, s katerim so zasebniki često oderuško špekulirali.

Medtem se je delalo v državnem zboru na to, da se novelira avstrijski državljanski zakon, in sprejet je bil predlog osrednje zadruge za stanovanjsko reformo,²⁾ da se v to svrho uvede po angleškem in nemškem vzoru v avstrijski državljanski zakon dedna stavbna pravica (Erbbaurecht). V istini je uvrstil pododbor gosposke zbornice v zakonski osnutek posebno poglavje o stavbni pravici.

Toda vsa ta zakonodajna, če tudi zelo potrebna dela napredujejo zelo počasi; ni se nadejati, da doživimo v kratkem noveliranje državlanskega zakona. Medtem so rasle neprilike s stanovanji in bivši pravosodni minister dr. Fr. Klein, vobče poznat po reformi civilnopravnega reda, ki se bavi z vsemi važnejšimi socijalnimi

¹⁾ To so zakoni z dne: 8. julija 1902 št. 144 drž. zak.; 28. decemba 1907 št. 285 drž. zak., 22. decembra 1910 št. 242 drž. zak.; 28. decembra 1911 št. 242, 243, 244 drž. zak. Izvršitev teh zakonov je zelo komplicirana in pritožbe so precejšnje; ministrstvo za javna dala na Dunaju je izdalo nakladom dvorne tiskarne posebno knjigo z navodili za porabo zadevnih zakonov.

Vsi zakoni in naredbe, ki se tičejo preskrbe boljših in cenejših stanovanj, so bili izdani od drja. Fr. pl. Meinzingen in od drja. F. Pauer pri „Manzu“ na Dunaju pod naslovom: „Wohnungsfürsorgegesetze etc.“ Obširno delo ima preko 500 strani in obsega zakon in naredbe, ki se nanašajo na stavbno pravico, ter obrazce za pogodbe glede osnove stavbne pravice.

²⁾ „Zentralstelle für Wohnungsreform in Österreich“. Ta zadruga šteje mnogo članov in izdaja svoja izvestja (Mittheilungen). Izdala je tudi zbirko stavbnih načrtov. Enako so osnovali bratje Cehi slično zadrugo pod imenom: „Česki zemski spolek pro reformu bytovou“ v Pragi, ki izdaja svoj „Věstník“. Ravnatelj delavske zavarovalnice proti nezgodam dr. Robert Marschner v Pragi je izdal pod naslovom: „Bauet Kleinwohnungen mit staatlicher Kredithilfe“ lepo delce, v katerem je popularno navodilo, kako je ravnati v svrhu pospeševanja malih stavb v korist manj imovitih graditeljev.

vprašanji, je predlagal,¹⁾ videč zlo in sluteč še hujše, v gosposki zbornici, da se vzame nemudoma v pretres ono malo število paragrafov o stavbni pravici in da se izda posebni zakon. Tovariši so pritrdili²⁾ in v kratkih mesecih je postal njegov predlog zakon, da se na ta način omogoči potrebnim, osobito zadevnim stavbnim zadrugam, da lažje grade stavbe s cenimi in zdravimi stanovanji.

Iz tozadevnih razprav sledi vsekakor, da je to prvi poskus dela na tem polju; utegne pa se domnevati, da ne bo ostalo pri tem zakonu.

Stavbna pravica služi torej v to svrho, da se omogoči gradnja cenih in zdravih stanovanj. Kdor se posluži stavbne pravice, more zidati na tujem svetu, ne da bi imel katerekoli ali le neznatne stroške za stavbišče in se bo poslužil te pravice za tako dolgo, kakor mu bo pokazal prej napravljeni ekonomski račun.

Istodobno ima zakon ta smoter, da olajša gotovim zemljiškim lastnikom (državi, deželi, občinam itd.) izkoriščanje sveta v stavbne namene, v sigurno, četudi malo korist lastnega gospodarstva, ne da bi se odrekli bodočim večjim koristim iz zadevnega zemljišča.

II. Bistvo stavbne pravice.

1. Zakon določa (§ 1.) o bistvu stavbne pravice³⁾: »Zemljišče se utegne obremeniti s stvarno pravico, imetistavbna površina ali pod površino zemlje, ta pravica je odtujivna in dedna.«

Iz tega sledi, da je stavbna pravica po besedilu zakona stvarna pravica; tako je namenoma določeno zato, da se uredi ta pravica po zmislu §-a 308 obč. drž. z., da se ji prizna spo-

¹⁾ Štev. 24 prilog stenografskih zapisnikov gosposke zbornice, XXI zasedanje, 1911.

²⁾ Štev. 34 prilog stenografskih zapisnikov gosposke zbornice, XXI. zasedanje, 1911 obsega tudi poročilo za razpravo v skupnem zboru; poročevalec je bil vseučiliški profesor dr. baron Schey.

³⁾ V odborovem poročilu poslanske zbornice državnega zbora (štev. 1185. prilog XXI. zasedanja 1912, kjer je bil poročevalec v skupnem zboru poslanec dr. Ofner, je rečeno: „Das Baurecht ist das dingliche veräusserliche und vererbliche Recht, auf dem Grunde eines anderen ein Bauwerk nebst dem dazugehörigen Hofe, Garten und anderen zu seiner Benützung dienlichen Anlagen zu haben.“

sobnost za vknjižbo v zemljiški knjigi po §-u 9 zemlj. zakona in da se utegne dobiti nanjo predujem potom hipoteke.

Da pa ne bi bila omejena pravica le na površino, dovoljena je tudi za stavbe pod površino; v §-u 12. pak je določeno, da ostanejo neizpremenjeni predpisi o rabi podtalne in talne površine zemljišča. (S tem se je hotelo ščititi obstoječe »kletne pravice« (Kellerrechte) pod tujimi tlemi, katere priznava praksa kot samostalne lastninske predmete z ozirom na naredbo pravosodnega ministrstva od 11. maja 1875 št. 5111.

Za stavbno pravico veljajo vsekakor le in izključno predpisi novega zakona.

2. Seveda ne zadostuje navadno le stavba, potrebno je marveč za malo gospodarstvo preko stavbe tudi še dvorišče in kos vrta, eventualno vodnjak, kanal, igrališče in slično — vse v neposredni bližini stavbe, zato je v zakonu izrecno dopuščeno, da sme stavbna pravica obsegati tudi dele zemljišča, ki niso potrebni za stavbo samo, ampak so vobče koristni za njeno rabo. Vsekakor pa ta zakon ni uporaben za poljedelske nasade po vzorcu površinske pravice §-a 1147. obč. drž. zak.; iz teka zakonodajnih razprav pak izhaja namen na vsak način preprečiti, da degenerira stavbna pravica v agrarsko napravo.

Zakon ne dopušča v zmislu obstoječih odredb, da bi bila stavbna pravica omejena na del zgradbe, zlasti ne na poedina nadstropja.

3. Stavbna pravica je breme na zadevnem zemljišču (§ 5), a se smatra po zakoniti odredbi za nepremično stvar; stavba pa, ki je pridobljena ali zgrajena temeljem stavbne pravice, se smatra za pritiklino stavbne pravice.

Zakon ustvarja to na prvi pogled čudno konstrukcijo, a bila je potrebna, ker je dokazala skušnja na Angleškem in Nemškem, kjer obstoje take pravice, da je treba dobro utrditi stavbno pravico, ki naj odgovarja današnjemu stanju zakonov.

Stavbno pravo se torej ravna po določenih občnega državlanskega zakona o nepremičninah; kdor ima stavbno pravico, razpolaga ž njo tako kakor da je lastnik nepremičnine — z ozirom na stavbo; ta pravica se sme otujiti, v najem dati in uporabljev je predpis §-a 1101 obč. drž. z.; pravica se utegne tudi zastaviti in možno je razpolagati ž njo za slučaj smrti itd. Če pristojna stavbna pravica

skrbnjencu ali mladoletniku, je uporaben predpis §-a 232. obč. drž. z. in 109 j. n.; za spore glede stavbne pravice velja predpis §-a 81. j. n. Z izvršbo se mora seči na stavbno pravico po predpisih izvršilnega reda, ki veljajo za izvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice, s prisilno upravo, s prisilno dražbo glede nepremičnin, ter se morajo uporabljati po izrecni zakoniti določbi (§ 6. zadnji odstavek) za poslopja veljavni predpisi primerno za stavbno pravico.

Sicer pa ni nič novega, če določa zakon, da se mora smatrati stalna pravica za nepremično blago, dosti je, če se ozremo na §§ 293, 298 obč. drž. z.

4. Nasprotno pa določa zakon izrečno, da naj se smatra zadevna stavba, pridobljena ali zgrajena temeljem stavbne pravice, za njeno pritiklino v zmislu §-a 294 obč. drž. z. V istini se kaže stavba, v razmerju med lastnikom obremenjenega zemljišča in onim, ki ima stavbno pravico, kakor predmet na tujih tleh, na kojih ne bo ostal vedno (§ 297 obč. drž. z.).

Stavba je torej premičnina¹⁾ v zmislu §-a 293 obč. drž. z., določena, da služi stalni porabi glavne stvari, to je stavbne pravice, ki se kot glavna stvar brez nje ne bi mogla rabiti (§ 294 obč. drž. z.). Stavba je samostojna stvar, različna od stavbne pravice, kateri pripada, in od zemljišča, na katerem stoji.

S to konštrukcijo je rešeno tudi vprašanje o hipoteki na stavbni pravici, uporaben je predpis §-a 457. obč. drž. z., po katerem se zastavna pravica, pridobljena na stavbni pravici, razteza tudi na stavbo kot na njeno pritiklino.

5. V boljšo utrditev posledic iz pravnega bistva stavbne pravice, določa zakon (§ 6. drugi odstavek) še to-le: Stavbni upravičenec ima glede stavbe pravice lastnika, glede zemljišča, če ni določenega v pogodbi o stavbni pravici nič drugega, pa pravice uživalca.

S tem je ustvarjena najboljša podlaga, da bode praksa na jasnem pri rabi pravnih in upravnih predpisov glede stavb, ki obstoje, ali se bodo posedovale temeljem stavbne pravice; ta odredba pa je bila tudi potrebna z ozirom na to eventualnost, kadar obsega stavbna pravica tudi zemljiške dele, na katerih ni zgradbe n. pr.

¹⁾ Tako slično: „Praterhütten“ kot „superädifikat“ (primeri min. naredbo od 7. januarja 1854 št. 10 drž. zak; Glaser-Ung. št. 15984.)

dvorišča, vrtove itd. in ki obstoje temeljem stavbne pravice poleg zadevne stavbe.

Po tem zakonitem določilu sme, kdor ima stavbno pravico, stavbo tudi porušiti in prezidati, če se ni morda pogodbeno zavezal, da ohrani stavbo; njega zadenejo javnopravne dolžnosti, združene z lastnino, torej dolžnost, da plača davke, da nosi breme vojaškega nastanjanja itd. Enako more rabiti zemljišče, ki je obremenjeno s stavbno pravico, kakor uživalec, če nima dogovorno drugih ugodnosti; vsekakor sme uživati zemljišče v zmislu §-a 509 obč. drž. z. brez omejitve, toda varujoč stvarino (substancijo), kolikor ne dopušča dogovor z lastnikom zemljišča še drugih lastninskih dejani ali ugodnosti n. pr. lomiti kamenje, dobivati pesek, gramoz itd.

III. Osnovanje stavbne pravice.

1. Vsakdo more pridobiti stavbno pravico; toda ta pravica se more osnovati le na zemljiščih države, dežele, okraja, občine¹⁾ ali javnega zaklada. Cerkve, nadarbine, cerkveni zavodi ali združbe morejo osnovati stavbno pravico na svojih zemljiščih, če je ugotovljeno v posameznem slučaju z izrekom deželne politične oblasti, da ustreza osnovanje javnemu interesu. — To je (za sedaj) določeno, da bi se ne razvila nova vrsta špekulacije, če bi bilo omogočeno zasebnikom trgovanje s stavbno pravico, kajti zakonodajalec pričakuje, da javni organi kot nositelji državne misli, dovoljujoč osnovanje stavbne pravice, ne bodo zahtevali iz občegospodarskih ozirov v namenu pomoči siromašnim slojem ljudstva, nikakega ali le malo plačilo ali najemnino to je: stavbarino (stavbno dačo).

Stavbna pravica je predmet dogovora med zemljiškim lastnikom in osebo, ki hoče stavbno pravico. Zadevni dogovor mora imeti potrebnosti za vknjižbo v zemljiški knjigi.

2. Kakor preje navedeno, morejo cerkve, nadarbine, cerkveni zavodi ali skupnosti in pa občekoristni zavodi ali združbe osnovati stavbno pravico le tedaj, kadar je dognano v posameznem slučaju z izrekom deželne politične oblasti, da osnovanje ustreza javnemu interesu. Kadar se prosi za odločbo upravne oblasti, je treba pred-

¹⁾ Občinam, ki bodo dopuščale osnovanje stavbne pravice, ne bo treba dovolitve deželnega odbora, ker ne gre niti za otujitev, niti za stalno obremenitev občinskega blaga (§ 90 občinskega reda za Kranjsko). Istega mnenja je bil tudi zadevni odbor v državnem zboru.

ložiti¹⁾ pogodbo o stavbni pravici in vse druge pomočke, ki so morda potrebni za odločbo, ali je dan javni interes. Deželna politična oblast mora nato izvršiti potrebne poizvedbe. S temi poizvedbami se pa odločba ne sme zavleči čez mero neobhodne potrebe.

Oblastvom in korporacijam, naprošenim za njihovo izjavo, je staviti primerno kratek rok, po čegar preteku je izreči odločbo, brez ozira na izjavo, ki ni došla pravočasno.

Zoper odločbo deželne politične oblasti je dopusten rekurz po zakonu od 12. maja 1896 št. 101 drž. zak.; o rekurzu odloči, če gre za osnovanje stavbne pravice za napravo stanovanj, ministrstvo za javna dela, dogovorno z ministrstvom za notranje stvari, o vseh ostalih slučajih ministrstvo za notranje stvari.

Odločba administrativne oblasti je obvezna za sodišče in se mora po listinah dokazati zaeno s predlogom za knjižni vpis stavbne pravice. Vsekakor je torej prosilčeva stvar, da dobi odločbo, predno vloži predlog za vknjižbo.

IV. Trajanje stavbne pravice.

1. Da bi se stavbna pravica ne izprevrгла v novo vrsto deljene lastnine, je omejeno trajanje v zakonu na največ 80 let, pod nobenim pogojem ne sme trajati preko tega roka; le z novo pogodbo bi se mogla pravica obnoviti.

V zakonu pa je določen tudi najkrajši rok za trajanje, t. j. 30 let, in sicer zaradi tega, da more oseba, ki se hoče poslužiti stavbne pravice, sigurno računati na gotovo najmanjšo vrsto let, da se ji stavba izplača; vrhu tega morajo tudi upniki sigurni biti, da bo stavbna pravica trajala vsaj 30 let, ker bi sicer stavbna pravica ne našla kredita, osobito ne hipotekarnega.

V pogodbi mora biti določeno na vsak način, koliko časa bo trajala stavbna pravica, vsekakor pa v mejah, določenih po zakonu to je: med 30 in 80 leti; temu nasprotni pogoj ne velja.

Začetek trajanja se računi od dneva, ko je došel predlog za vknjižbo zemljiškoknjižnemu sodišču v zmislu §-a 29. zemlj. zak.; tudi trajanje stavbne pravice se mora vpisati v zemljiški knjigi.

2. Po izrecni prepovedi v zakonu se določba, kako dolgo naj traja stavbna pravica med navedenimi časovnimi mejami, ne sme omejiti z razveznim pogojem. Zaradi tega ne sme po-

¹⁾ Po izvršilni naredbi pravosodnega ministrstva v porazumu z ministrstvom za javna dela, ministrstvom za notranje stvari in s finančnim ministrstvom z dne 11. junija 1912 št. 114 drž. zak.

godba obsegati nobenega razveznega pogoja (*lex commissoria*). Istodobno je določeno za slučaj, ako obsega odplačilo za osnovanje stavbne pravice ponavljajoča se plačila,¹⁾ da mora biti njih znesek in dospelost določena neodvisno od negotovih bodočih dogodkov.

Vse to je določeno, da bi bila stavbna pravica predmet kredita, osobito onega, ki se daje na amortizacijo, ker bi sicer manjkala ona stalnost, ki je potrebna kreditnemu prometu vobče, gotovo pa onemu na hipoteko in na amortizacijo za gotovo število let.

3. Edina izjema je v določilu §-a 4., da je dopusten dogovor o ugasnitvi stavbne pravice radi zamude s plačilom stavbarine (stavbne dače) le za ta slučaj, če je zastana stavbarina za najmanj dve zaporedni leti. Kako je določeno radi tega v §-u 8. v zaščito hipotekarnih upnikov, o tem kasneje. Nasprotno se ni priznala zakonita zastavna pravica v korist zemljiškemu lastniku za stavbarino (stavbno dačo) na stavbo, ker bi bil onemogočen tudi s tem stavbni kredit.

V. Odplačilo za osnovanje stavbne pravice.

O vrsti in višini odplačila v zakonu ni govora; more se torej določiti poljubno. Zemljiški lastnik utegne dovoliti tudi brezplačno osnovanje stavbne pravice, pa tudi gotov znesek odplačila, plačljiv naenkrat ali v obrokih v obliki stavbarine (stavbne dače). V tem slučaju določa zakon, kakor že navedeno, da se morata določiti znesek in dospelost zadevnih ponavljajočih se plačil (stavbarine, stavbne dače) neodvisno od negotovih bodočih dogodkov. Zakonodavec hoče dalje, da bodi stavbarina (stavbna dača) stalna, tako kakor je n. pr. stalna kupna cena pri nakupu hiše. Zaradi tega ni dopustno, da se n. pr. določi letni znesek stavbarine (stavbne dače) v razmerju z bančno obrestno mero, — niti da se prizna zemljiškemu lastniku pravica, da bi smel čez nekaj let zahtevati in določiti stavbarino (stavbno dačo). Naravno pa je nasprotno mogoč dogovor v pogodbi, da naj raste navzgor stavbarina (stavbna dača) tekom trajanja stavbne pravice v gotovem razdobju in v gotovih zneskih. V pogodbi se sme določiti tudi zastavna pravica za stavbarino kot breme na stavbno pravico v korist zemljiškega lastnika; vknjižba je možna istodobno z vknjižbo stavbne pravice ali pozneje.

¹⁾ To je stavbarina (stavbna dača = *Bauzins*).

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Poravnava, sklenjena v postopanju zaradi nedogovorne ločitve zakona od mize in postelje pri prvem spravnem poskusu, ne pride ob moč, dasi eden zakoncev ne pride k nadaljnim spravnim poskusom. (§§ 107, 104, 105 obč. drž. z. — § 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z.)

A je tožila svojega soproga B na ločitev zakona od mize in postelje. Pri prvem spravnem poskusu sta se stranki sporazumeli, da se ločita dogovorno. V končnem odstavku zadevnega sodnega zapisnika se je strankama naznanilo, da bo dogovor veljaven šele po izvršenem tretjem spravnem poskusu in da morata stranki priti k nadaljnim spravnim poskusom. Toženec pa je obakrat izostal.

Nato je tožnica predlagala, da se sprejme v sodno vednost poravnava in potrdi dogovorna ločitev zakona od mize in postelje v zmislu poravnave. Zaslišan o tem predlogu je toženec izjavil, da namenoma ni prišel k nadaljnim spravnim poskusom in da ga dogovor ne veže, ker se ga tudi tožnica ni držala.

Deželno sodišče je zavrnilo toženkin predlog. Ker je toženec izostal od nadaljnih spravnih poskusov, nedostaje formalne zakonite podlage v tem zmislu, da se morajo vršiti trije spravni poskusi, predno se more dovoliti dogovorna ločitev zakona. Zlasti ni izrecnega toženčevega soglasja v ločitev zakona, čeprav se sme domnevati, da se tiče sedanje nesoglasje predvsem vprašanja glede preživnine, ki pa mora biti urejeno pred dogovorno ločitvijo.

Rekurzno sodišče je ugodilo tožničnemu rekurzu, vzelo na znanje sodno poravnavo in dovolilo dogovorno ločitev zakona od mize in postelje.

Napačen je nazor pravdnega sodišča, da ne velja pri prvem spravnem poskusu sklenjena poravnava, ki je zabeležena v sodnem zapisniku in podpisana od strank in njunih zastopnikov, ker toženca ni bilo k drugemu in tretjemu spravnemu poskusu.

Končni odstavek v poravnavi, da bo dogovor veljaven šele po izvršenem tretjem spravnem poskusu in da morata stranki priti k nadaljnim spravnim poskusom, nikakor ne daje tožencu pravice,

da samovoljno onemogoči poravnavo z zamudo nadaljnjih spravnih poskusov. Ta odstavek ima namen izreči zgolj to, da se more dovoliti dogovorna ločitev temeljem poravnave šele po izvršenih treh spravnih poskusih in da pride dogovor ob moč, če bi nobena stranka ne prišla k nadaljnim spravnim poskusom, ker je potem domnevati v smislu zakona, da sta se stranki pobotali. Ker pa je tožnica k nadaljnim spravnim poskusom prišla, ne more zgolj tožničeva zamuda poravnave onemogočiti, tem manje, ker mora sodišče v sporih zaradi ločitve zakona uradoma delati v prvi vrsti na to, da se zakonca spravita in tožbo umakneta, v drugi vrsti pa, če se sprava ne posreči, da se poravnata in dogovorno ločita. (§§ 103, 105 obč. drž. z., § 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 zb. p. z. št. 1595 in § 3 naredbe pravosodnega ministrstva od 9. decembra 1897 št. 283 drž. zak.)

Ker pa je bila poravnava le od tega odvisna, da se bosta vršila še dva sprava poskusa in da bo prisotna vsaj tožnica in da ne bo prišlo do popolne sprave, bilo je po tretjem spravnem poskusu poravnavo vzeti sodno na znanje in dovoliti dogovorno ločitev zakona od mize in postelje.

Vrhovno sodišče z odločbo od 29. januarja 1913 opr. št. R VI 14/313 ni ugodilo revizijskemu rekuru iz teh-le

r a z l o g o v :

Pritrditi je prvemu sodniku, da je mogoča tako dogovorna kakor nedogovorna ločitev le, če so bili brezuspešni trije spravi poskusi. Šele potem je mogoče po zakonu (§§ 104, 105 in 107 o. d. z. ter zakon od 31. decembra 1868 št. 3 drž. zak. za leto 1869) skleniti poravnavo glede ločitve. Zadevna prejšnja izjava je pravno pomembna le, če po izvršenih spravnih poskusih ni več dvomno, da sta zakonca voljna, se ločiti. To je torej pri dogovornem ločitvenem predlogu le takrat, kadar izjavita zakonca soglasno ločitveno voljo pri vseh spravnih poskusih. Kadar izostane eden zakoncev v slučaju dogovornega ločitvenega predloga od spravnih poskusov in s tem prepreči, da ni možno vplivati v zmislu §-a 3 dvornega dekreta od 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z. odnosno §-a 104 obč. drž. z., ne bo dvomna obojestranska ločitvena volja, ne bo pa tudi formalnih pogojev, navedenih v zakonu za dovolitev dogovornega ločitvenega predloga. To izhaja po pravici iz določila §-a 104 obč. drž. z., ki se razlikuje v tem od besedila §-a 107 obč. drž. z.

Tega tukaj ni. Toženec ni dogovorno s svojo soprogo predlagal ločitve v smislu §-a 105 obč. drž. z., ona ga je marveč tožila na ločitev zakona po smislu §-a 107 obč. drž. z. Če je torej toženec izjavil pri enem spravnem naroku, določenem v tem postopanju, da je zadovoljen z ločitvijo, ni prešlo to postopanje v ono po §-u 104 obč. drž. z., ker tožnica ni umaknila svojega predloga, da hoče izvesti točitev tudi proti toženčevi volji. Ne gre torej za formalne pogoje glede dogovornega ločitvenega predloga, ampak le za to, je-li toženec opustil voljo, pritrditi ločitvi, kakor jo nasprotnica zahteva, ali ne in sicer do onega trenutka, ko se je mogel glede ločitve pravoveljavno izjaviti, to je do takrat, ko se je izvršil tretji spraven narok. Za interpretacijo te volje se seveda ni možno sklicati na § 3 dvornega dekreta z dne 23. avgusta 1819 št. 1595 zb. p. z. v nasprotju z nazorom rekurznega sodišča. Tukaj se namreč določa, da vplivaj sodnik na stranke v zmislu obstoja zakonske skupnosti, ali da, če bi to ne bilo mogoče, saj prepreči ločitev spornim potom, ni pa rečeno, da sme sodnik domnevati proti volji strank obojestransko soglasje za ločitev, kjer ga ni.

Tukaj pa je soglasje, kajti jasno se vidi iz revizijskega rekurza, da je toženec zadovoljen z ločitvijo, a da se protivi ločitvi v obliki dogovora, ni pa opustil volje, da se zakon loči od mize in postelje.

Zato zanj ni zakonitega razloga, da bi odstopil enostransko od dogovora, sklenjenega s tožnico v ločitveni stvari glede premoženjskih razmer; to bi nasprotovalo obljubi, posebno ker sta sklenili stranki dogovor sicer predčasno, a brezpogojno.

Dr. J. Žirovnik.

b) Sodna položba vrednot v poštno-hranilni urad je pač dopustna po zakonu z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. zak., a za stranke ni obvezna.

Vdova A ima rentno volilo, v čegar varstvo je založena kot užitkovni, oziroma nadomestbeni sklad glavnica v hranilnih knjižicah in vrednostnih papirjih in hranjena pri založnem uradu okrajnega sodišča. Le-to je pozvalo vdovo kakor lastnike založene glavnice, da se izjavijo o namenu sodišča, prenesti vrednostne papirje

v hrambo in upravo poštno-hranilnega urada. Navzlic ugovoru je sodišče to ukrenilo iz nastopnih razlogov:

Zakon z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. zak., ki določa v §-u 10 hrambo in upravo vrednostnih papirjev pri poštno-hranilnem uradu, se nanaša po besedilu pač le na sirotinske in skrbstvene sklade, toda ker ni posebnih predpisov o hrambi in upravi užitkovnih in nadomestvenih skladov, se morajo splošna zakonita določila o hrambi in upravi depozitiranega imetja uporabljati tudi glede navedenih skladov. Izvršujoč navedeni zakon, naroča naredba pravosodnega ministrstva od 2. decembra 1909 št. 199 drž. zak., da naj uplivajo okrajna sodišča na to, da se vrednostni papirji ne hranijo v sodno založnem uradu, ampak pri poštno-hranilnem uradu na rentne knjižice. Hoteč torej razbremeniti davkarijo in z ozirom na korist, katero nudi hramba in uprava vrednostnih papirjev po poštno-hranilnem uradu, je okrajno sodišče ukrenilo, da se dado vsi vrednostni papirji po možnosti že sedaj v hrambo in upravo poštni hranilnici. Ta zadeva je zgolj administrativna, ki strankam ne škoduje in je nesumna, ker ne gre za pridobljene pravice tretjih oseb. Brez podlage pa je pomislek udeležencev, da hramba in uprava vrednostnih papirjev pri poštni hranilnici ne nudi tiste sigurnosti, kakor pri založnem uradu, nasprotno je v korist strankam, ker se izplačajo kuponi, prosti kolekovine in poštne in ker odpade sploh plačilo hranarine, kolkovine in poštne.

Sicer pa imajo opravičenci pravico, da izroče užitkovni sklad v hrambo in upravo zasebnemu kreditnemu zavodu. tembolj, ker so vsi svojepravni in smejo ukrepati glede sklada skupno in sporazumno. Nimajo pa pravice zadrževati sodišča v izvršitvi zgolj administrativnih odredb glede užitkovnega sklada.

Rekurzno sodišče je potrdilo iz navedenih razlogov.

Vrhovno sodišče je z odločbo 22. januarja 1913 opr. št. R VI 20/13 na revizijski rekurz sklepa nižjih stopenj razveljavilo in odredbo okrajnega sodišča uničilo.

Razlogi.

Okrajno sodišče je mnenja, da gre pri prenosu depozitnih skladov v hrambo in varstvo poštno-hranilnega urada zgolj za administrativno odredbo, glede katere stranke nimajo upliva, tem manje,

ker pospešuje zakon to vrsto hrambe strankam v korist. To stališče ni zakonito.

Davčni kot založni uradi sprejemajo in hranijo temeljem naredbе pravosodnega in finančnega ministrstva od 16. novembra 1850 št. 448 drž. zak. odnosno cesarske pooblastitve od 19. julija 1849 sirotinske in zapuščinske denarje in vrednote. Pravica do te vrste hrambe ni omejena po zakonu z dne 15. septembra 1909 št. 198 drž. z. Ta zakon omogoča položbo in prenos sirotinskih, skrbstvenih in drugih imovinskih skladov, spadajočih v depozitno hrambo, v poštno hranilni urad, ker je po naredbi pravosodnega ministrstva od 3. novembra 1911 št. 2 naredbenika prav. min. odstavek 3. hramba in uprava vrednot po poštno-hranilnem uradu za stranke toliko koristna, da se mesto izročitve kuponov po založnem uradu pošlje izkupilo za kupone upravičencem po pošti v gotovini. Iz zakona se sme sklepati le to in nič več: »Zakon dovoljuje strankam, da polože vrednote, ki so prikladne za tako vrsto položbe, v poštno-hranilnem uradu, ne sili pa zakon na tako položbo.« Iz tega sledi, da se vprašanje o položbi vrednot v poštno-hranilnem uradu ne sme motriti s stališča, kakor bi bile stranke v to obvezane, če zakon določa tako hrambo v olajšavo strankam, ki to želé.

Ce pa zakon ne veleva, da morajo stranke prenesti v poštno-hranilni urad vrednote, hranjene pri založnem uradu v zmislu navedene naredbе od 16. novembra 1850 št. 448 drž. zak., tudi sodišče nima pravice stranki proti njeni volji vsiliti to vrsto hrambe. Izpodbijana odredba krši v tem oziru zakon, zato se je moralo ugoditi izvanrednemu revizijskemu rekurzu in jo uničiti kot nezakonito. Z ozirom na nazor, da je odredba zgolj administrativnega značaja, se pripomni, da je izvršitev prenosa vrednot od založnega urada v poštno-hranilni urad pač administrativna odredba, vprašanje pa, če je prenos dopusten in če se sme izvesti, sega v strankine pravice.

B. B.

c) Ugovor, da je bila stranka mladoletna ob času sklenjene pogodbe, je v prizivnem postopanju kot novota nedopusten. (§ 482 c. pr. r.)

Tožnica je posodila toženkinemu možu zneske po 300 in 200 K. Za drugo posojilo je prosila toženka v imenu svojega moža, rekoč:

»Tukaj je moja roka, da bodete vse nazaj dobili in sicer prav kmalu.« Ker ne dobi tožnica plačila od toženkinega moža, zahteva to od toženke iz naslova poroštva.

Okrajno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku, ker je toženka prevzela z navedenimi besedami poroštvo. V razpravi se je kot nesporno ugotovilo, da je bila toženka za polnoletno spoznana takrat, ko se je omožila.

Prizivno sodišče pa je premenivši prvo sodbo zavrnilo tožbeni zahtevek. Ugotovilo je iz sirotinskih spisov, da je bila toženka še mladoletna ob času prevzetega poroštva, da je bila torej poroštvena pogodba neveljavna po §-ih 244 in 865 o. d. z. Razpravni sodnik se ni smel zadovoljiti z izjavo toženke, da je bila ob priliki možitve za polnoletno spoznana, njegova dolžnost bi bila marveč po zmislu §-a 180 c. pr. r., ugotoviti odločilno dejstvo iz sirotinskih spisov, po §-u 432 c. pr. r. stranko podučiti in ji dati priliko, da uveljavlja ugovor neveljavnosti pogodbe. Če se ugovarja mladoletnost še le na prizivni stopinji, to ni novota, ker se je govorilo o polnoletnosti, oziroma mladoletnosti že na prvi stopinji.

Vrhovno sodišče je ugodilo reviziji in uveljavilo prvo razsodbo iz razlogov, katere navaja v odločbi z dne 4. februarja 1913 opr. št. Rv VI 43/13.

Revizijski razlog §-a 503 št. 3 c. pr. r., je v istini podan. Po §-u 215 c. pr. r. je razpravni zapisnik popoln dokaz o teku in vsebini razprave. V zapisniku pa je zabeležena zgolj sporazumna ugotovitev, da je bila toženka ob času možitve proglašena za polnoletno. Ta vsebina je edino merodajna. Ni torej opravičena domneva, da se je razpravljalo že na prvi stopinji o ugovoru mladoletnosti. To je naravnost izključeno, če je toženka priznala, da je bila takrat svojepravna. Neumestno pa je tudi se sklicevati na določila §-ov 180, oziroma 432 c. pr. r.; čim je namreč bilo temeljem strankinih izjav nesporno dejstvo, da se je spregledala toženki do polnoletnosti manjkajoča doba, se ni bilo več brigati za to dejstvo in iskati dokazov, ker priznana dejstva ne potrebujejo dokazov glasom §-a 266 c. pr. r.

V prizivnem spisu navedena trditev toženkine mladoletnosti je torej nov ugovor v zmislu §-a 482 c. pr. r., ki prepoveduje novote. Iz te prepovedi sledi, da se na prizivni stopinji ne smejo upoštevati ugovori, ki imajo po §-u 482 c. pr. r. značaj novot, kajti kar zakon

prepoveduje, ne more sodnik dopuščati. Če se navzlic temu upošte-vajo, se opira odločba na dejstva, ki po pravdnem redu nimajo eksistence, ker izključuje zakon njih upoštevanje.

Trdeč, da je bila toženka mladoletna v času sklenjenega pravnega opraviila, se opira prizivno sodišče v svoji odločbi na dejstvo, ki za odločbo ne eksistira, marveč je v nasprotju s spisi. Če se pa to dejstvo izloči iz odločbe, odpade razlog za zavrnitev tožbenega zahtevka. Zato je bilo reviziji ugoditi in prvo sodbo obnoviti brez razmotrivanja nadaljnih revizijskih razlogov,

B. B.

d) Pooblaščenec (varuh) ne more s plačilno tožbo tožiti pooblastitelja (varovanca) za svoje izdatke, preden ni položil končnega računa (§§ 238, 262, 263, 1034, 1009, 1012, 1014 o d. z.).

Toženec, za polnoletnega proglašen, je bil tožnika, svojega varuha, pred sodnikom oprostil položitve končnega računa, rekoč, da bosta to stvar sama uredila. Nato je poveril upravo imovine tožniku, sedaj kot pooblaščenču, še skoro za tri leta do takrat, da se povrne od vojakov. Tožnik je v toženčevem imenu gospodaril v celoti pet let in pol. Ker se je po preteku te dobe večkrat zaman obrnil do toženca sam in po zastopniku, naj pride, da napravita račun, toži toženca za plačilo večjega iznosa, nadrobno sestojčega iz 30 postavk, največ med njimi takih, ki so upravni izdatki. Nahaja pa se vmes tudi kot postavka št. 21 »primanjkljaj v gospodarstvu posestva v letih 1907 in 1908 v znesku 41 K 33 h, ko sem bil še varuh.« O teh postavkah se je toženec pri sporni razpravi izrekel sledeče: Devet postavk (med njimi primanjkljaj pod št. 21) sploh ne pripozna, dokler tožnik ne dokaže, da jih je res izdal za toženca; glede ostalih 21 točk pa ne prigovarja, da niso bile zares storjene in potrebne. Toda vzlic temu se naj tožbeni zahtevak v celoti zavrne, ker mora tožnik, čeprav do sedaj še nepozvan, a po zakonu dolžan, poprej položiti končni račun kot varuh in kot pooblaščenec njemu, tožencu, gospodarju teh poslov.

Prvi dve sodišči sta enako izrekli — dokazi so bili vsi zavrneni — da je toženec tožnika kot varuha oprostil le položitve s o d n e g a končnega računa, nikakor pa ne končnega računa

sploh. Tožnik mora i za dobo varuštva i za dobo pooblaščenja dati obračun, potem stoprav naj toži s plačilno tožbo tisti primanjkljaj, ki ga bo račun podal. S to tožbo tožene postavke se deloma niti po postanku ne dajo presoditi, nobena pa ne po obstanku. — To sodbo je tožnik napadel z revizijo in s to predvsem po Š-u 503 št. 4 c. pr. r., da ni bilo računa treba o toženih terjativah, ker se mimo postavke 21. tičejo le takih izdatkov, ki nimajo nobene zveze z varstveno zadevo, marveč so osnovane na samostojnih pravnih razlogih Š-ov 1014, 1042, ozir. 1435, 1447 in 1037 o. d. z., potem, ker je toženec tožniku dve terjatvi dolgoval že tistikrat, ko je prišel pod varuha, dalje, ker naj bi bil toženec svoje nasprotnje terjatve s protiračunom uveljavil, končno, da se naj prvi dve sodišči ne sklicujeta na določbo Š-a 1012 o. d. z., zakaj toženec je tožnika odvezal položitve varstvenega končnega računa, tožnik je poprej varstvene račune polagal in odobruje dobival, pred tožbo je toženca k računu vabil i. t. d.

Vrhovno sodišče je s potrdilno sodbo od 28. januarja 1913 opr. št. Rv VI 9/13-1, revizijo zavrglo. Tožnik je bil varuh, potem pooblaščenec. Tožena plačila so deloma izdatki iz te dobe, deloma pa so zastanki, dolgovi nedoletnega človeka, kateri so bili že pred varuštvom in so se imeli vpoštevati, ko se je sestavila varstvena imovina. Zategadelj se popolnoma prilegajo določbe Š-ov 1009, 1012, 1014 in 1034, 238, 262, 263 o. d. z. Te določujejo, kako je varuhu in pooblaščenцу ravnati posle. Najprej se potem vidi, da gre varovancu (pooblastitelju) pravica, da se posli opravijo pridno in pošteno in da se korist teh poslov odraja tuje. Sledi pa tudi, da mora varuh (pooblaščenec) odgovor dajati. Ta-le dolžnost postane (že vsled bistva poslov) dolžnost, račune polagati, kadar je za gospodarja dohodkov in izdatkov. S to dolžnostjo se ne bi zlagalo, da bi smel upravnik posamezne postavke svojih terjatev terjati, preden je račun sestavljen. Pooblastitelj bi moral namreč težko, katerikrat i zaman dokazovati, da on nič ni dolžan. Tožnik dosedaj ni položil niti varstvenega računa, niti računa o tem, kako je pozneje posle opravljal. Še manj ga je toženec te dolžnosti oprostil. To trditi, kratkomalo ne gre. Poprejšnji posamezni, sicer varstveno-oblastno res potrjeni računi niso noben končni račun. Niti to ne oprošča tožnika, da je toženca zaman vabil k obračunu. Kajti vseeno je bil v stanu in to more še sedaj, sestaviti sam izkaz o dohodkih in izdatkih,

skleniti račun in doposlati račun nasprotniku. Toženec se zato brani in se bo toliko časa opravičeno branil, plačati kaj, dokler tožnik z ustreznim računom o celi upravi ne bo dosegel gotove zahteve. Razmotrivati o posameznih postavkah, ne bilo bi pripustno. Ako so bili zadevni dokazi odbiti, to ni pomanjkljivost, marveč spor je bil izčrpno razmotren in temeljito presojen tudi brez njih.

Dr. F. G.

e) Proti izreku kazenskega sodnika v zmislu §-ov 389 in 390 k. pr. r. na povrnitev stroškov kazenskega postopanja je dopustna le pritožba po §-u 392 k. pr. r.; civilna pravdna pot je izključena.

A. je bil svojčas dejansko napaden. Okrivil je napada posestnika B., ki ga je radi obdolžitve obtožil prestopka zoper varnost časti. Ker A. ni dokazal resnice, je bil obsojen v zaporno kazen, katero je tudi prestal. Šele po daljšem času se mu je posrečilo izslediti pričo napada in izposlovati obnovo kazenskega postopanja, v katerem je dokazal istinitost svoje dolžitve, in bil oproščen.

Po končanem kazenskem postopanju je vložil pri deželnem sodišču tožbo zoper B. na povrnitev temu prisojenih stroškov kazenskega postopanja in na plačilo odškodnine. Glede povrnitve stroškov, naraslih v kazenskem postopanju, je zavrnilo prvo sodišče tožbeni zahtevek, prizivno sodišče pa je ugodilo tožbenemu zahtevku v tem oziru.

Vrhovno sodišče je izreklo sodbo z dne 30. oktobra 1912 opr. št. R VI 366/12, da se zavrne tožbeni zahtevek, s katerim se zahteva povračilo stroškov kazenskega postopanja in izdatkov za pota in zamudo časa vsled potov k sodišču in k zastopniku. Utemeljilo je sodbo tako:

Sodba prizivnega sodišča je glede načelnega izreka o toženčevi obveznosti do nadomestka pravilna.

To pa nikakor ne velja za zahtevek na povrnitev stroškov kazenskega postopanja in onih za pota in izdatke ter zamudo vsled teh potov. Zoper izrek kazenskega sodnika v zmislu §-ov 389 in 390 k. pr. r. na povrnitev stroškov kazenskega postopanja ima po §-u 392 k. pr. r., kdor se čuti po izreku prikrajšanega, pravni lek pritožbe na sodni dvor druge stopnje. Odločba druge stopnje ni

izpodbojna. Po §-u 1 št. 8 i. r., je pravnomočno razsodilo o stroških izvršilni naslov. Iz predpisov §-ov 1338 do 1340 o. d. z. ter iz določil civilnega pravnega in kazenskega pravnega reda o stroških sledi, da ti stroški kot odškodninski zahtevki niso vtožljivi. Sodi marveč o povrnitvi teh stroškov bodisi v civilno-, bodisi kazenskosočnih zadevah sodnik, kateri je v stvari razpravljal. Ker ne določa kazenski pravdni red glede izreka o povračilu stroškov niti pri držki, niti napotitve na civilno-pravno pot, se mora sklepati, da pristojna končna odločitev o povračilu stroškov kazenskega postopanja kazenskemu sodniku. Če bi hotel zakon pripustiti uveljavljenje zahtevka na povračilo stroškov kazenskega postopanja pri civilnem sodišču, bi to v kazensko-pravdnem redu odredil, kakor navaja v drugih slučajih (§§ 366, 368, 371, 372, 373 in 374). Ker to opušča, je odvzeta stranki možnost, da zahteva, oprta na materijelno pravo, pri civilnem sodišču odločbo bodisi glede dolžnosti na povračilo stroškov, bodisi glede njih visokosti in obsega. Nasprotno naziranje prizivnega sodišča nima v zakonu opore. Vsled tega je bilo tozadevno reviziji ugoditi ter zavrniti tožbeni zahtevek glede povračila stroškov kazenskega postopanja.

Dr. E. E.

f) Tožba zaradi motene posesti in actio negatoria.

Posesnica A je tožila posestnika B na priznanje, da mu ne pristojata niti osebno, niti kot lastniku zemljišča Y služnost vožnje po njeni parceli X.

Po sprejemu te tožbe je pa tožil B posesnico A in njenega sina zaradi motene posesti. V tožbi trdi, da sta ga toženca motila v mirni posesti pravice vožnje po parceli X, ker sta nasadila v vozni smeri vrsto dreves. Zahteva postavitev v prejšnji stan, torej odstranitev zapreke.

Pri razpravi na licu mesta je priznal B, da je sporno zemljišče prosto vsake služnosti. Vsled tega je izreklo okrajno sodišče v C. v petitorični pravdi priznalno sodbo. V pravdi radi motene posesti pa je ugodilo isto sodišče tožbenemu zahtevku tako, da je ugotovilo v končnem sklepu motenje, dočim je rekurno sodišče tožbeni zahtevek popolnoma zavrnilo. V r h o v n o s o d i š č e je s sodbo z dne 2. sep-

tembra 1912 opr. št. R VI 194/12-1, sklep rekurznege sodišča potrdilo iz teh r a z l o g o v:

Po §-u 454 c. pr. r. je o tožbah radi motenja posestnega stanu pri stvarih in pravicah, v katerih meri tožbeni zahtevek samo na brambo in obnovitev zadnjega posestnega stanu, razpravo omejiti na pojasnitev zadnjega posestnega stanu in njega motenja.

Naloga razsojevanja v postopanju radi motene posesti je torej — po določilu §-a 459 c. pr. r. — postaviti medčasno pravilo za dejanski posestni stan ali izreči začasno prepoved ali zavarovanje.

V tem slučaju je tožnik sam priznal pri sporni razpravi, da nima pravice vožnje po parceli X, kakor to trdi v tožbi, priznal, da je toženkina last prosta vsake služnosti vožnje, in izjavil, da se bode vzdržaval v bodoče vsake vožnje. Nikakor torej ni opravičen vzdržati tožbo zaradi motene posesti, in tudi prvi sodnik ni več sodil o njegovem zahtevku na odstranitev po tožencih nasajenih dreves, ter o tem, da v bodoče več motiti ne smeta.

Če je torej rekuržno sodišče zavrnilo nadaljni tožbeni zahtevek, da sta toženca motila tožnika v mirni posesti vožne pravice, je temu le pritrditi, ker je v sočasno dovedeni negatoriji tožniku vsled priznanja tožbenega zahtevka bila odrečena pravica do služnosti vožnje.

Če navaja tožnik, da bi vložena negatorična tožba zadostovala za obrambo proti tožbi radi motene posesti, če obvelja nazor rekurzne stopnje, je temu mnenju pritrditi. Nikakor se ne godi krivica baje v posesti motenemu tožniku, kajti če ni imel pravice do posesti, tudi ne bi smel iste izvajati in torej njegova tožba radi motene posesti sploh ni bila umestna.

Nadaljnemu mnenju tožnikovemu nasproti, da sodba, iztekla v pravdi zaradi služnosti, za predležečo pravdo radi motene posesti zaradi tega ni merodajna, ker v tej ni tožena le lastnica, marveč tudi njeni sin, medtem ko nastopa v pravdi radi služnosti kot tožnica le prvotoženka, je poudariti, da je glasom nesporne ugotovitve sin ravnal le po maternem naročilu in da je bila zavrnjena tožba predvsem radi tožnikovega priznanja, da mu ne pristojajo pravica do posesti, ne pa zaradi istočasno iztekle sodbe v pravdi radi služnosti.

Dr. E. E.

B. Kazensko pravo.

a) Ali je kaznivo očitiranje satisfakcijske nezmožnosti?

Vrhovno kot kasacijsko sodišče ni ugodilo ničnostni pritožbi generalne prokurature v varstvo zakona iz nastopnih, v odločbi z dne 1. oktobra 1912 opr. št. Kr I 364/12-4 navedenih

razlogov:

Okrajno sodišče je oprostilo po smislu §-a 259 št. 3 k. p. r. obtoženca od obtožbe, katero je naperil dr. X, ker mu je obtoženec, vpokojen častnik, očital, da ni zmožen dati zadoščenja, torej ga javno in pred več ljudmi dolžil brez navedbe gotovih dogodkov zaničljivih lastnosti in misli in s tem zakrivil prestop po §-u 491 k. z.

Sodišče je bilo mnenja, da je smatrati navedeno očitiranje z ozirom na socialno stališče obtoženčeve in tožnikovo kot očitek nečastnega vedenja sploh in torej upoštevati po kazenskem zakonu kot dolžitev v smislu §-a 491 k. z. Bilo pa je mnenja, da je dognan dokaz resnice glede očitiranja nečastnosti in s tem nezmožnosti za satisfakcijo, ker se je dokazalo zasebnemu obtožitelju, da je v nekojih ozirih nepošteno nastopal.

Deželno kot vzklicno sodišče je, ugodivši vzklicu zasebnega obtožitelja, obsodilo obtoženca zaradi navedenega očitiranja po §-u 491 k. z. To sodišče je izreklo nazor, da je le takrat dopustno, utesniti pojem »nezmožen za satisfakcijo« na nezmožnost, poravnati z orožjem častne zadeve, če so dani pogoji, ki opravičujejo navedeni ožji pomen. Kjer takih pogojev ni, osobito takrat, kadar se očita nezmožnost za satisfakcijo brez navedbe gotovih prigodb in nepri-siljen po posebnih okoliščinah, se znači to očitiranje kot trditev npravne in družabne nezmožnosti in kot obdolžitev zaničljivih lastnosti in misli, — očitiranje, ki zanikuje npravno in družabno zaničevančeve popolnosti. Ne zadostuje torej dokaz, da v neki častni zadevi ni postopal zaničevanec povsem pravilno in brezhibno, obtoženec bi marveč moral dokazati dejanja zasebnega obtožitelja, ki kažejo zaničljive lastnosti in misli v toliki meri, da bi se utegnla označiti »nezmožnost za satisfakcijo« v pomenu državljanske brezčastnosti. Takega dokaza ni bilo. Vzklicno sodišče je smatralo dokaz resnice za ponesrečen in je obsodilo.

Generalna prokuratura pa meni, da krši sodba vzklicnega sodišča zakon, ker trditev »nezmožen za satisfakcijo« ni očitane zaničljivih lastnosti in misli, ampak pomeni predvsem, da je označeni nezmožen, zahtevati ali dati zadoščenje z orožjem. Šele utemeljevanje očitane z nečastnimi dejanji more dati očitaju značaj razžaljenja, — očitane satisfakcijske nezmožnosti brez take utemeljitve pa je brez pomena s stališča kazenskega zakona.

Kasacijski dvor ne more pritrditi nazoru generalne prokurate. Po splošni jezikovni rabi namreč pomeni očitane satisfakcijske nezmožnosti brez navedbe razlogov v družabnih krogih udeležencev, kar izvaja vzklicno sodišče povsem pravilno, trditev defekta, ki izključuje pravno in družabno popolnost osebnosti, katere se očitane tiče, je torej vsekakor žaljenje. Nedvomno se sicer utegne rabiti izraz »satisfakcijska nezmožnost« v tem pomenu, da individij ne more dati zadoščenja z orožjem bodisi radi svojega družabnega stališča, bodisi radi posebnih predpisov častnega kodeksa, odnosno ker se ni oziral nanje. Da ima ta izraz tukaj navedeni formalen pomen, za to ni pogojev, marveč sledi iz okoliščin, da se je nanašal izraz na osebo, ki utegne dati zadoščenje z orožjem temeljem svojega družabnega stališča, najmanjšega razloga pa ni za to, da velja tukaj formalni izključilni vzrok; tak razlog se niti navajal ni.

Očitane satisfakcijske nezmožnosti se mora presoditi po splošni jezikovni rabi in po splošnem pomenu, kot tako pa je žaljivo v smislu §-a 491 k. z.

Sodba vzklicnega sodišča ne krši zakona, ničnostna pritožba se je morala zavrniti.

R—i.

b) Tudi v postopanju zaradi prestopkov ni pravnega leka zoper razsodke, ukrenjene po §-u 236 k. pr. r. — Zastopnik, ki je stavil priči vprašanje med glavno razpravo brez dovoljenja razpravnega sodnika, ne žali sodišču dolžnega spoštovanja.

Razpravni sodnik je kaznoval v kazenski stvari zaradi prestopka zastopnika zasebne udeleženke, odvetniškega kandidata dr. B. po §-u 236 kaz. pr. r. z globo 100 K. Ta disciplinarna kazen

se je izrekla glasom zapisnika o glavni razpravi zgolj zaradi tega, ker je dr. B. kot zastopnik poškodovanki, ki je bila zaslišana kot priča, stavil vprašanje, ne da bi bil prosil popreje za dovoljenje razpravnega sodnika. Zoper ta ukrep se je pritožil dr. B. na okrožno kot vzklicno sodišče, ki pa je pritožbo zavrnilo kot nedopustno. (§-a 237 in 447 kaz. pr. r.) Nadzorovalna pritožba dr. B. zoper ta sklep na višje deželno sodišče je imela uspeh. To sodišče je razveljavilo sklep vzklicnega sodišča in mu naročilo, da reši dr. B-jevo pritožbo meritorno. V zmislu te odločbe je vzklicno sodišče premenilo ukrep razpravnega sodnika tako, da se da ukor dr. B-ju v zmislu §-a 326 kaz. pr. r. Vzklicno sodišče izreka, da je denarna globa 100 K preostra, da pa je bilo vedenje dr. B. vsekakor kaznivo disciplinarnim potom, ker je izpraševal pričo med glavno razpravo, ne da bi preje prosil razpravnega sodnika za dovoljenje. To vedenje je neprimerno in žali sodišču dolžno spoštovanje.

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo na ničnostno pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona (§ 33 kaz. pr. r.) v odločbi z dne 22. oktobra 1912 opr. štey. Kr IV 426/12-4, da kršijo navedeni razsodki in sklepi zakon v določilih §-ov 236 in 481 kaz. pr. r. in je razveljavilo vse te odločbe.

Označeno postopanje sodišč prve in druge stopinje se ne sklada z določili kazensko-pravdnega reda. Postopanje razpravnega sodnika je bilo napačno — in odločba višjega deželnega sodišča kakor sklep vzklicnega sodišča sta nevzdržljiva. Višje deželno sodišče je utemeljilo svojo odločbo z določilom §-a 481 kaz. pr. r., meneč, da ima udeleženi zastopnik pravni lek pritožbe zoper razsodke, ki se tičejo disciplinarne oblasti posamič — sodnika. Toda določilo §-a 481 kaz. pr. r. se je krivo uporabilo. Postopanje zaradi prestopkov nima posebnih določil v XXVI. poglavju glede disciplinarne oblasti posamič-sodnika. Iz §-ov 447 in 458 kaz. pr. r. se mora sklepati, da veljajo predpisi o disciplinarni oblasti sodnega dvora (§-a 233 in 237 kaz. pr. r.) tudi v postopanju zaradi prestopkov za posamič-sodnika. Odločba okrajnega sodnika se ne more izpodbijati v onih slučajih, v katerih je izključena pritožba sploh odnosno posebej. Sklep okrožnega kot vzklicnega sodišča, oprt na § 237 kaz. pr. r., je bil pravilen. Ni bilo torej povoda, razveljaviti njegov sklep in mu naročiti novo sklepanje in novo odločbo o nedopustnem pravnem leku. Proti zastopniku zasebne udeleženske izrečena kazen zaradi nereda pa tudi

ni opravičljiva in ni odobravati postopanje razpravnega sodišča in sklep vzklicnega sodišča, s katerim se je kot kazen zavoljo nereda izrekel ukor. Zastopnik poškodovane je bil kaznovan zavoljo nereda, ker je vprašal pričo brez sodnikovega dovoljenja. S tem, da je zastopnik se poslužil pravice, staviti priči vprašanja, toda brez poprejšnjega sodnikovega dovoljenja, pa gotovo ni žalil sodišču dolžnega spoštovanja. Sodnik bi bil zgolj opravičen, opozoriti zastopnika, da mora v zmislu §-a 232 odst. 3. kaz. pr. r. čakati z vprašanjem, dokler mu bo dana beseda. Nikakor pa ni ugotovljeno, da se je zastopnik zasebne udeleženke o priliki svojega prezgodnega vprašanja vedel tako, kakor imajo v mislih določila §-ov 233 do 236 kaz. pr. r.

R—i.

c) Predlog za znižanje kazni v smislu §-a 410 kaz. pr. r. se mora upoštevati tudi še po pravomočni sodbi.

Na zasebno obtožbo je obsodilo okrajno sodišče B-ja radi prestopka zoper varnost časti leta 1906 za štiri tedne v zapor, Vzklicno sodišče je potrdilo to sodbo, kazen pa še ni izvršena.

Po že pravomočni sodbi je obsojenec prosil pri okrajni sodnji za primerno znižanje kazni. Priložil je predlogu notarsko poverjeno izjavo zasebnega obtožitelja, ki odpušča žalitev in je zadovoljen, da se kazen zniža, odnosno odpusti.

Navedeno okrajno sodišče tej prošnji ni ugodilo z navedbo, da ni pogojev v smislu §-a 410 kaz. pr. r. Pritožbo zoper ta leta 1912 izdani sklep je višje deželno sodišče zavrnilo kot nedopustno.

Na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona je izreklo vrhovno kot kasacijsko sodišče v svoji odločbi z dne 15. oktobra 1912 opr. št. Kr V 905/12-4, da navedeni sklep okrajnega sodišča ni zakonit v smislu plenarne odločbe vrhovnega kot kasacijskega sodišča z dne 14. julija 1891 (zbirke št. 1874) in da krši zakon v določilih §-ov 530 kaz. z. in 410 kaz. pr. r. Ta sklep se torej razveljavlja in se naroča, da upošteva okrajno sodišče pot, začrtano v §-u 410 kaz. pr. r., ozirajoč se na pravno mnenje, navedeno v nastopnih razlogih:

Če se prekliče predlog za pokaznitev, kar ima po §-u 530 k. z. nedvomno pomen in učinek zlajšujoče okoliščine, šele po pravo-

močnosti sodbe, torej šele potem, ko je vzklicno sodišče že sodilo ali ko se je zasebni obtožitelj odrekel pravnemu leku, je gotovo, da vzklicno sodišče ne more tega preklica upoštevati pri odmeri kazni.

S tem, da se je izvršil šele po pravomočnosti sodbe, pa preklic ne izgubi svojstva zlajšujoče okoliščine z ozirom na velik pomen, ki ga ima v kazenskem postopku, in okrajno sodišče je bilo obvezano, upoštevati v §- 410 kaz. pr. r. predpisano pot z ozirom na omenjeno prošnjo obsojenčeve za olajšanje kazni, ker ni prepuščeno zgolj dobri volji prve stopinje, da se ozira na predlog za olajšanje kazni.

Ugoditi je bilo torej pritožbi generalne prokurature (§ 33 kaz. pr. r.) in ukreniti kakor navedeno (§ 292 kaz. pr. r.).

T. B.

d) Kazenske sodbe, izrečene po osebi brez sodne oblasti, so nične. Razveljaviti jih ne more vzklicno sodišče uradoma po §-u 468 št. 1 kaz. pr. r., ampak le kasacijski dvor v postopanju, uvedenem po §-u 292 kaz. pr. r.

Pri okrajni sodnji je sodil v nekojih kazenskih slučajih avskultant, ki še ni imel sodnega izpita. Koncem teh sodb se nahaja za-znamek posamič-sodnika: »videl N. N.«

Vrhovno kot kasacijsko sodišče je izreklo z odločbo od 25. septembra 1912 opr. št. Kr VI 173/12-4, da kršijo te sodbe zakon v določilih §-a 1. zakona z dne 27. oktobra 1862 št. 87 drž. zak. v varstvo osebne prostosti, člena 5. državnega osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 št. 144 drž. zak. o sodni oblasti in §-ov 4 in 32 naredbe pravosodnega ministrstva z dne 5. maja 1897 št. 112 drž. zak.; te sodbe se razveljavijo ter se kazenskemu sodišču naroči, da o teh kazenskih stvareh vnovič razpravlja.

Razlogi.

V vseh navedenih slučajih je sodila protizakonito za sodnika nepoklicana oseba. Nezakonite sodbe je možno razveljaviti le potom ničnostne pritožbe v varstvo zakona, in sicer tudi one, ki so vzklicane, ker po kazenskopravdnem redu ne sme vzklicno sodišče ura-

doma upoštevati §-a 468 št. 1 kaz. pr. r. celo tedanj ne, ko bi ta nezakonitost bila podrejena temu določilu, torej bi bilo formalno prisiljeno, te sodbe potrditi za slučaj, da so materialno pravilne. Po zmislu §-a 33 kaz. pr. r. ni odvisna ničnostna pritožba v varstvo zakona od pravomočnosti sodbe, kar dokazuje besedilo tega zakoni-tega določila: »in sicer tudi tedaj, ako bi se obtoženec ali obtožitelji ne bil poprijel v zakonitem roku pravnega leka o ničnosti.«

Tukaj je sodila v kazenskih svareh pri okrajnem sodišču oseba, katerej se sodna oblast ni mogla poveriti, in sicer s kršitvijo uvodom navedenih zakoni-h določil. Sodb torej sploh ni izrekel sodnik in one nimajo svojstva sodb okrajnega sodišča.

Na predlog generalne prokurature izrečena odločba je torej opravičena. (§ 292 kaz. pr. r.)

R—i.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. marca 1913.

— (Kronika društva „Pravnika.“) Društveni blagajnik je izterjaval v preteklih tednih od članov in naročnikov članarino odnosno naročnino za l. 1912. in deloma za 1913, v nekaterih slučajih pa tudi starejše zaostanke. Ker še v letu 1912 radi prenaple smrti prejšnjega blagajnika članarina oz. naročnina ni izterjala za l. 1912 — dočim so plačali premnogi člani in naročniki v l. 1912 društveni prispevek — so mnogi člani mnenja, da so za l. 1912 že zadostili svoji dolžnosti, med tem, ko je prejšnji blagajnik njih pošiljatve poračunal za l. 1911 in tako še vedno dolgujejo prispevke za l. 1912. Odbor se obrača do p. t. članov in naročnikov, naj upoštevajo to dejstvo in se odzovejo blagajnikovemu povabilu, ker se njegove navedbe povsem strinjajo z blagajniškimi in članskimi zapiski. Zlasti se obrača odbor do onih gospodov, ki so prejemale več let list brezplačno, da poravnajo letni prispevek po 10 K. Oni, ki prejemale list, a nočejo plačati članarine oz. naročnine, se pozivljajo, da list povrnejo, oziroma se jim bode list ustavil, zaostala društvena terjatev pa napram njim izterjala.

— (Osebne vesti.) Podeljen je vodji državnopravnega oddelka v ministrskem prezidiju ministrskemu svetniku dr. Ivanu Žolgerju viteški križec Leopoldovega reda. — Imenovani so: za dvornega svetnika predsednik okrožnega sodišča v Gorici Henrik Cazafura; za predsednika deželnega sodišča v Celovcu predsednik okrožnega sodišča v Celju dr. Maks Bouvier; za predsednika okrožnega sodišča v

Celju višji deželno sodni svetnik v Gradcu Adalbert Kotzian; za okrajna sodnika in sodna predst: sodnika dr. Matija Lavrenčič v Komnu za Podgrad, dr. Ivan Milič v Puli za Buzet; za okrajnega sodnika pri deželnem sodišču v Trstu sodnik v okrožju višjega deželnega sodišča Kajetan pl. Prati; za namestnika državnega pravdnika v Rovinju sodnik Ridiger Sandri iz Voloske-Opatije; za strokovnjaške sodnike lajike iz trgovstva: trgovci Josip Simon Benedikt, Julij Elbert, Edmund Kavčič, ravnatelj Kreditne banke Ladislav Pečanka, tvorničar Viktor Rohrmann in trgovca Ivan Samec, Lavoslav Schwentner, vsi v Ljubljani za Ljubljano. — Premeščena sta: okrajni sodnik in sodni predstojnik dr. Ščitomir Dolenc iz Podgrada v Sežano; okrajni sodnik Albert Komavec iz Trsta v Gorico. — Sodnik lajik Josip Simon Benedikt v Ljubljani je odlikovan z zlatim zaslužnim križcem s krono.

— (Pravniško društvo v Zagrebu) je imelo 22. svečana t. l. svojo glavno letošnjo skupščino. Predsedoval je skupščini mesto obolelega predsednika vseučiliškega profesorja dr. Frana Spevca društveni podpredsednik dr. Štefan Posilović, predsednik kr. stola sedmorice, ki je v svojem nagovoru povdarjal, da se društveno delovanje osredotočuje v izdajanju strokovnega glasila „Mjesečnik“ in v prirejanju predavanj, katerih je bilo leta 1912 šest. Med stalnimi sotrudniki „Mjesečnika“ se pohvalno imenujeta tudi naša vrla prijatelja Fran Mohorič in dr. Metod Dolenc (4 razprave v slovenskem jeziku). Društvo ima 1010 članov, je imelo 22.656 K 73 h dohodkov in 16.085 K 88 h izdatkov, torej znaten prebitok; društveno premoženje, največ v vrednostnih listinah, znaša 37.823 K 65 h. — Skupščina je izvolila svojega predsednika dr. Spevca in svojega zaslužnega odbornika in urednika „Mjesečnika“ dr. Josipa Šilovića, slovitega kriminalista, častnim članom. — V odborovi seji — društvu ostane na čelu dosednji predsednik — je urednik „Mjesečnika“ prof. dr. Šilović izjavil, da odlaga nepreklicno uredništvo društvenega glasila. Odbor je poveril na to uredništvo kr. jav. red. vseučiliškemu profesorju dr. Ladislavu Poliću. Dr. Šilović je od leta 1892 najprej v družbi s pokojnim Štefanom Kranjčičem, po njegovi smrti od leta 1897 pa sam uređoval društveni organ „Mjesečnik“ ter ga s pomočjo svojih vrlih literarnih sodelovalcev tekom 21 letnega trudapolnega dela dvignil na tako višino, da se danes uspešno kosa s sličnimi časopisi najbolj naprednih narodov.

— (Vprašanje o približevanju slovenskega jezika srbo-hrvaščini). Uredniški odbor „Vede“ v Gorici je sklenil, potom pismene ankete dognati misli in naziranja, ki jih imajo zastopniki slovenske in slovanske javnosti o perečem vprašanju, kako se naj vrši približevanje slovenskega jezika srbo-hrvaščini. Smoter je, da se razbistrijo pojmi tega temeljnega problema, ki je vseslovenskega pomena. Radi sega se je obrnil navedeni odbor tudi do društva „Pravnik“ z nastopnimi vprašanji: ¹

A. 1. Kako razmerje si želite med Slovenci in Hrvati? Ali Vas zadovoljuje današnje razmerje?

2. Ali je okrožje slovenskega jezika dovolj veliko, da se morejo uspešno razvijati vse panoge književnosti in znanosti?

B. 1. Ali je želeli, da se razvija slovenski jezik povsem neodvisno od hrvaškega?

2. Ali je želeli, da Slovenci povsem opuste svoj jezik?

3. Ali ne smatrate velike sorodnosti med obema jezikoma za uspešen predpogoj bodoče združitve?

C. 1. Ali mislite, da se more zблиževanje in končna jezikovna združitev vršiti še le vsled ustavno-političnih izprememb?

2. Katero nalogo pri procesu zблиževanja naj izvrši jezikoslovje?

3. Katera je naloga prakse?

4. Kako si mislite približevanje slovenske **pravne, gospodarske in politične terminologije** srbo-hrvaški? Kateri organ bi bil k temu poklican?

5. Kako si predstavite približevanje slovenske tehnične terminologije srbo-hrvaški?

6. Kako si predstavite približevanje slovenske medicinske terminologije srbo-hrvaški?

7. Kako si predstavite približevanje slovenske filozofske terminologije srbo-hrvaški?

8. Ali naj srbo-hrvaški jezik izloči one turške, arabske, madjarske i. t. d. besede, ki se morejo odstraniti iz besednega zaklada, ne da bi pri tem trpela individualnost srbo-hrvaškega jezika?

9. Ali naj slovenščina polagoma izloča one besede, ki se povsem razlikujejo od hrvaških izrazov, za katere pa imamo nadomestila v drugih dobrih slovenskih besedah, bližjih (če ne istih) srbo-hrvaškim?

10. Katera organizacija bi naj smotreno vodila približevanje slovenskega jezika srbo-hrvaškemu, oziroma med katere organizacije se naj deli delo?

11. Kako bi bilo doseči, da se bo bodoči uradni Pravopis, ki se bo razvil iz Letopisa Levčevega, oziral na ta načela?

12. Kako bi se moglo vplivati na pisatelje in publiciste, zlasti pa tudi na pisatelje šolskih knjig, da bi se držali zблиževalnih načel?

13. Kako bi se najuspešneje uvedli in vodili kurzi za srbo-hrvaščino na Slovenskem, najprej po mestih?

14. Kako je doseči, da se že obstoječi pouk srbo-hrvaščine na srednjih šolah metodično in materialno izboljša in

15. doseže kvalifikacija srednješolskih profesorskih kandidatov za pouk srbo-hrvaščine?

16. Kakšen bodi literarni program Matice Slovenske (pri skupnih izdanjih ali pri izdanjih v sosednjem narečju) ter program Slovenske Šolske Matice in Socialne Matice?

Objavljamo ta vprašanja s prošnjo, da blagovolijo naši sotrudniki, bralcipravnikni razodeti svoje misli o tem predmetu in s tem prispevati k razjasnitvi jugoslovanskega vprašanja.

Poslano gradivo se bo predelalo v popolno sliko ter priobčilo uredniškemu odboru „Vede“.

— (Pooblastila za izterjavanje dedščin in nezgodnin v Ameriki.) Pravosodno ministrstvo opozarja ponovno, da naj se prizadeti krogi poslužujejo v vseh slučajih, kadar gre za zahteve iz dedščin in nezgod v Ameriki, posredovanja c. in kr. konzularnih oblastev in da naj tem oblastvom izstavljajo tozadevna pooblastila. Kakor kaže skušnja, pripetilo se je opetovano, da so pri takih prilikah brezvestni agentje in zakotni pisarji porabili dana jim pooblastila v to, da so na škodo mandantom sebi prisvajali kar največje dobičke. Osobito pri naših rojaki v Ameriki, ki so kot industrijalni delavci pogosto učlanjeni pri raznih zadrugah in bratovščinah z včasih silno vabljevimi domačimi imeni, izkazalo se je že opetovano, da so bile vse dolgoletne žrtve (tedenski ali mesečni prispevki) zaman, ker se prizadeti v slučaju smrti ali nezgode niso obračali do avtoritativnih oblastev, marveč se zaupali pustolovcem z visokodonečimi ameriškimi naslovi, ki so pod raznimi pretevezami velik del dedščine ali pa kar celo nezgodnino vtaknili v svoj žep. Pravilo bodi, da se v vseh takih slučajih — izključivši posredovanje drugih oseb — pooblastila dajejo edino-le konzularnim oblastvom; če se pa že ne bi moglo izhajati brez takih posredovalnih oseb, naj se pa vsaj nikdar ne zamudi povprašati konzulat, je-li dotična oseba zaupanja vredna. Vsako tajstvojanje, osobito skrb radi morebitnih dednih pristojbin, je pri tem le v škodo stvari, v škodo točne in pravične likvidacije dedščine ali nezgodninske odškodnine.

— (Zakon o zaračunavanju preiskovalnega zapora.) O tej noveli smo v našem listu že dvakrat razpravljali; vlada je 20. p. m. predložila državnemu zboru zakonsko osnovo, ki spopolnjuje določbe noveline glede pravnih pripomočkov in sicer na deloma drugi način, kakor se je to zgodilo v razpisu pravosodnega ministrstva z dne 2. septembra 1912 (naredbenik pravosodnega ministrstva ex 1912 pag. 322). Pečati se nam je s to snovjo torej tretjič in, ker danes ni več dvoma o tem, da je novela zakonodavno tehnično ponesrečena, menda ne zadnjič. Nova zakonska osnova označuje kot pravni pripomoček zoper izrek o zaračunavanju preiskovalnega zapora vzklic, ki je dopusten, naj si so se uporabile določbe o izredni milosti oz. o spremembi kazni ali ne. Besedilo zakona je vrniti med prvi in drugi odstavek § 283 k. pr. r. in velja vsled tega (§§ 345 in 464 št. 2 k. pr. r.) tudi za postopanje pred poroto in okrajnimi sodišči.

Pomembna je osnova posebno radi tega, ker se dosednji karakteristikoni vzklica — nedopustnost v slučaju uporabe izredne milosti ali spremembe kazni — pogubi, dasi seveda samo v primeru, ko je vzklic naperjen proti izreku sodišča o tem, je-li prestani preiskovalni zapor vračunati ali ne.

„Opombe“ k osnovi utemeljujejo jako srečno (in podučno!) zakaj je kot pravno sredstvo bilo izbrati vzklic in ne ničnostno pritožbo.

Izrek sodišča o kazni, v kolikor se tiče zaračunavanja preiskovalnega zapora more biti namreč iz treh razlogov pomanjkljiv:

Sodišče se utegne motiti, ko ustanavlja dejstva, na katerih temelji njegova odločba, ali pa se moti v razlagi postavnega predpisa, kateremu podreja ta dejstva ali pa prezira molče postavni predpis, dasi so pogoji njegove uporabe dani. Sodišče na pr. smatra pomotoma, da je obtoženec skušal vplivati na

priče ali soobdolžence (§ 175 št. 3 k. pr. r.), dasi se to v resnici ni zgodilo, ali je pomotnega mnenja, da že zadostuje za krivdo, in da izključuje zaračunavanje, če se je obtoženec okrivil dejanja, katero kaznuje zakon s smrtjo ali najmanj desetletno ječo (§ 180 odst. 2 k. p. r.) ali pa v sodbi o zaračunavanju sploh ne odloči. Samo pravno sredstvo vzklica je v vseh treh slučajih umestno, ker se z ničnostno pritožbo pojmovno ne more nikdar uveljavljati dejstvene pomote.

Podredno se za vzklic navaja še tudi to, da pravna vprašanja, ki se tičejo zaračunavanja niso tolike važnosti, da bi bilo treba klicati na pomoč najvišjo inštanco, ki je itak z delom preobložena, vrhu tega pa potom ničnostne pritožbe v obrambo zakona vedno v položaju, da si zasigura potrebni vpliv na pravno enotnost.

— (Reformne gimnazije na Kranjskem). „Društvo inženirjev v Ljubljani“ je 17. p. m. sklicalo več ljubljanskih stanovskih organizacij v mestno dvorano, da se posvetujejo o reformi naših gimnazij. Resolucijo, v kateri se vlada naproša, da se že s pričetkom leta 1913/14 ustanovi reformna gimnazija tipa A, izročila je 22. p. m. deputacija, obstoječa iz zastopnikov „društva inženirjev v Ljubljani“, zdravniškega društva na Kranjskem ter društev „Merkur“ in „Pravnik“ gospodu deželnemu predsedniku, ki je odposlancem zagotovil, da pride zadeva v najkrajšem času v deželnem šolskem svetu v razgovor. V deputaciji je bilo naše društvo zastopano po svojem predsedniku dr. Danilu Majaronu in podpredsedniku dr. Otonu Papežu.

Opombe k objavljanju odločb v našem listu.

Z ozirom na misli, objavljene pod navedenim naslovom v »Pravniku« št. 1 za leto 1913 str. 30. piše sotrudnik:

Naš list ima večjo nalogo: Kakor edini slovenski pravniški list — naj združuje slovensko pisoče pravnike k zrelemu, strokovnjakemu delu! Drugi narodi z več pravniškimi glasili si dele delo, naš list je torišče za vse panoge pravne vede. Samo dve panogi se odtakati lahko v druge struge. Časopis za zgodovino in narodpisje (Maribor) sprejema rade volje pravno-zgodovinske članke, tičoče se slovenskega ozemlja, le žal, da ima malo prilike, svojo dobro voljo posvedočiti . . . Bodi ta list na tem mestu slovenskim pravnikom prav toplo priporočen! — Narodno-gospodarske razprave pa priobčujejo naše znanstvene revije in imajo prav zadovoljive uspehe. Vse drugo polje ostane

našemu listu, on je torišče in poprišče za teoretska in praktična izvajanja privatnega, izvenspornega, kazenskega in javnega prava v materialnem in formalnem pogledu. Vzporedno z znanstveno задаčo teče pa še socialna; list je organ društva »Slovenski Pravniki«, torej naj kliče, vabi, prosi, druži slovenske pravnike na delo, da pripravlja pot — slovenski pravni fakulteti. O teh dveh istovetnih zadačah našega lista menda ni nobenega dvoma, in se v »Opombah« le radi tega ni o tem govorilo, ker se ni smatralo za potrebno. Ali baš iz obeh teh zadač je izvajati pravec i za mero odločeb i za obliko, kako naj se priobčujejo.

Menda ni tajnost, da noben slovenski jurist, ki jemlje svoj posel resno, nikakor ne more shajati edino le s slučaji, ki jih prinese naš list. Glaser-Unger, Amtl. S., Adler-Clemens, Budwinsky — so brez dvoma potrebni, tudi če imamo celega Gellerja — njegov Zentralblatt prinaša izmed vseh časopisov Avstrije največ odločb — na razpolago. Spričo teh dejstev pa na kako popolnost ali prav posebno veliko število odločb ni polagati prve važnosti. Zadostuje, da se reče, aktualni slučaji domačih ali sorodnih sodišč z novimi, kritičnimi mislimi naj se priobčujejo, kajti čisto gotova resnica je, da so n. pr. civilne pravde kranjskih sodišč v svoji celokupnosti specifično drugačnega značaja in narave, kakor gornještajerske. Vsako zborni sodišče ima tudi glede pravnih, pa bodisi civilnih, bodisi kazenskih, svoj specifični kolorit. Znano je, da so pravde, ki pridejo od dvojezičnih zbornih sodišč, povprečno zamotanejšje kakor enojezične. Kolorit pravnih slučajev slovenskega ozemlja naj se v prvi vrsti neguje in iz tega vidika organizuje priobčevanje važnih odločb v našem listu od vseh sodišč našega ozemlja. To je eno, pa še ni vse.

Da vrši »Slovenski Pravniki« drugo snujočo, zbirajočo, družočo, makari znanstveno-agitatorično socialno zadačo, ne sme postati nikdar in nikoli suhoparen. Pravni slučaj mora biti pravno zanimiv, in smelo se more trditi, da se da vsak slučaj zanimivo prirediti. Kako pa se to naredi, o tem ni navodil, to je stvar daru, ki pomaga pisatelju-prireditelju od slučaja do slučaja.

Le par migljajev! Pravno najzanimivejša je antiteza dveh ali še več možnih mnenj, to je treba dobro podčrtati v priobčenem

slučaju! Mnogokrat se to najbolje opravi na ta način, da se poda razloge prve instance, ki se ukvarjajo poleg pravnega vprašanja še z dejanskimi ugotovitvami, samo v točnem izvlečku, brez nepotrebne balasta. Če pa gre baš pravnim razlogom spodnjih instanc posebna važnost, naj se dobesedno priobčijo. Na noben način pa ne gre po mojem mnenju, da bi pravno mnenje spodnjih instanc — omaloževali, prešli, izpustili. Prikrojitev slučaja mora biti taka, da ga bralec sam od sebe, iz zanimanja za stvar skuša razvozljati, da se sam odloči, kaj je po njegovem mnenju pravo. Ako se mu nudi pri raznih zastopanih mnenjih le ono vrhovnega sodišča, prikaziva se le — recimo — glava trupla, po kateri pa se ne more razsoditi, ali je ta glava harmonična izpopolnitev celega — trupla. Taki slučaji ne dražijo k razmišljanju; to so suhoparni slučaji, ki jih bralec preleti z očmi, pa ne — študira.

Ali nikakor bi ne bilo umestno, da bi se priobčevalo per extensum. Naravnost neokusno bi bilo tako postopanje, pa tudi docela — nestrokovnjaško. Proč z vso navlako v dokazih na ustanovitve dejanskih okoliščin, proč s stroškovnimi izvajanji (— ako niso baš te predmet slučaja —). Tu je na mestu »korenito predelanje in shvačenje dotičnega gradiva in tvarine« —, ne pa prikazivanje »ostrižene glave« slučaja (»zadoščalo bi, da se objavi zgolj izrek z bistenimi razlogi tretje stopnje«. Tam, kjer vse instance enako sodijo, kaže sploh le v najredkejših slučajih slučaj priobčiti. Take slučaje priobčevati je nepotrebno, ker niso zadosti zanimivi. Tako priobčevanje bi imelo pomen, ko bi mogli podati vsaj približno izčrpno sliko judikature slovenskega ozemlja. To pa je utopija, in: **Pravilo bodi, da se priobčijo zanimivi slučaji v zanimivi, pa vedno v najkrajši obliki.**

Kar se tiče navedb sodnih znakov, naj se označi redno in točno znak vrhovnega sodišča; kdaj se smejo navesti znaki spodnjih instanc, je baš tako stvar takta, kakor navedba začetnic imen strank i. t. d.

Tudi bi ne škodilo misliti na spopolnitev »Pravnika«.

Tisto načelo, da pridobivajmo svojemu listu novih prijateljev i naročnikov i sotrudnikov, bodi merodajno. Ni se sicer doslej to načelo zanemarjalo, marveč gotovo je, da se je »Slovenski Pravnik« baš v zadnjih letih povzpел na nivo, ki ni le za naše razmere, ampak absolutno povsem zadovoljiv, ali baš zato, ker smo veliko napre-

dovali, se moramo potruditi, da še bolj napredujemo v svrhu, da mu ojačimo gospodarski temelji, da prej ali slej list razširimo.

V ta namen bi morali skrbeti, da postane list še veliko zanimivejši. Vsaka številka bi morala dobiti po dva uvodnika, enega de lege lata, drugega de lege ferenda; v slednjem oziru se dela, bodimo odkritosrčni, še veliko premalo. Zakonski načrti švigajo, res, da tudi izginjajo, ali — veliko jih je, katerim gre trajna vrednost, tudi če ne bodo nikdar uzakonjeni baš v svoji obliki. Ako bi imeli po 20—24 raznih člankov, našel bi bralec, ki ne bere rad vsega, vsaj mnogo več takega, kar ga zanima. Prostor za odločbe naj bi bil nekoliko manj obsežen; ako bodo odločbe krajše, materialno ne bo izgube. Potem pa listek. Rabimo ga v vsaki številki. Za vzor naj bi bila taka pisma, kakor jih je priobčeval dr. Edmund Benedikt v »Juristische Blätter« do l. 1904. Ni malo ni dvomiti, da bi se našli za dvanajst listkov po 2—3 strani avtorji, ako bi uredništvo samo ne račilo skrbeti za enotni listek. Tu bi bilo torišče za pretresovanje pravno zanimivih pojavov v javnem življenju, v znanstvu; sem in tam bi se dala tudi kaka zanimiva psihologična razprava uporabiti i. t. d.

Še nekaj! Na književni pregled polagajo sotrudniki premalo važnosti. Recimo, dvanajstorica od uredništva naprošenih sotrudnikov si razdeli delo. Uredništvo dopslje sotrudniku knjigo kakor referentu za tisto stroko, in le-ta je zavezan, da vrne knjigo v 2—3 mesecih z oceno, ali vsaj s primernim, zanimivim naznanilom knjige. Tako delajo vsi večji časopisi. Na ta način bi dobili vsaj 24—30 književnih poročil, obenem lepo sliko noveše literature, osobito take, katere se v drugih nemških časopisih po navadi ne čita, ker knjiga ni nemško pisana.

»Raznih vesti« nikakor ne smemo v nemar puščati; sem sodi razun osebnih in drugih vesti marsikako pravno zrno, ki ga ni zame-tati, ki pa vendar ne more biti predmet — razprave.

Dr. M. D.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26 oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni (IV. zvezek „Pravnikove zbirke“) z obširnimi slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, z odvetniškima tarifoma l. 1897. in 1909 ter z dopolnilom za l. 1906—1910 krog 1000 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1910 K 120.

Odvetniški tarifi od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 180.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, (V. zv. Pravnikove zbirke), I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 320.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 320.

Tabela o zemljiškoknjižni kolokovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotekčnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

Zakoni o nespornem sodstvu (VI. zvezek Pravnikove zbirke), 44 tisk. pol, vez. à 7 K. —

Posebej se iz te knjige dobivajo broširani: Sodni depoziti, K 160; Predpisi o notarskih pristojbinah in zapovedanih not. spisih, K —80; Pristojbine o zapuščinah, K —80; Županstvom izročena opravila sodišč, K —40.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 360.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljgovini, à K —80.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon (I. zv. Prav. zb.), uredil dr. J. Kavčič, vez. K 560.

Kazenskopravdni red (II. zv. Prav. zb.) dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) (III. zvez. Prav. zb.), uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Državni osnovni zakoni in drugi ustavni in upravni zakoni, uredil Štefan Lapajne, vez. 6 K (VII. zv. Pravnikove zbirke).

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštenu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštne v gotovini ali v poštinih znamkah.